

KOMENTÁŘ

Na základě Rozhodnutí prezidenta republiky č. 112/2014 Sb ze dne 20. června 2014 proběhly volby do jedné třetiny Senátu Parlamentu v termínu 10. a 11. října 2014 společně s volbami do zastupitelstev obcí. Provedení voleb se řídilo zákonem č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen volební zákon). Další podrobnosti upravovala vyhláška Ministerstva vnitra č. 233/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

V žádném z volebních obvodů nedostal žádný z kandidátů v prvním kole nadpoloviční většinu hlasů, proto se konalo druhé kolo voleb ve všech 27 volebních obvodech, o týden později, t.j. ve dnech 17. a 18. října 2014.

Hlavní principy voleb

Volby do Senátu se konaly na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním, podle zásady většinového volebního systému v jednomandátových volebních obvodech. Volební obvody byly stanoveny v příloze zákona tak, že každý z nich zahrnoval území republiky s průměrně 127 tisíci obyvateli. Příloha zákona byla novelizována zákonem 59/2014 Sb., který stanovil nové vymezení senátních obvodů.

Odevzdávání hlasovacích lístků, jejich posuzování a prvotní sčítání hlasů probíhalo ve stálých volebních okrscích, vytvořených podle zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí, ve znění pozdějších předpisů. V těchto volbách bylo evidováno 5 144 volebních okrsků (blíže viz příloha č.2), volby probíhaly pouze na území ČR.

Právo volit měli státní občané ČR, kteří nejpozději v den voleb dosáhli věku nejméně 18 let a nenastala u nich zákonem stanovená překážka ve výkonu volebního práva. Stejně pravidlo se uplatnilo i pro druhé kolo voleb.

Volič mohl své právo volit uplatnit na základě voličského průkazu v kterémkoli volebním okrsku na území volebního obvodu, do kterého volební okrsek, kde byl zapsán do stálého seznamu voličů, územně patřil. Každý volič mohl být zapsán pouze v jednom seznamu voličů.

Volit na voličský průkaz mohli i občané ČR, kteří neměli trvalý pobyt na území republiky a dostavili se ve dnech voleb do některé volební místnosti na území ČR ve volebním obvodu, kde byly volby vyhlášeny.

Volby do Senátu řídila Státní volební komise jako stálý volební orgán, ustavený podle zákona č. 130/2000 Sb. o volbách do zastupitelstev krajů a podle související vyhlášky Ministerstva vnitra č. 152/2000 Sb.

Volební legislativa, která nabyla platnosti v roce 2000, i v těchto volbách definovala veškeré činnosti v technicko - organizační přípravě voleb a v zabezpečení zpracování jejich výsledků jako výkon státní správy a určila je do působnosti volebním zákonem vyjmenovaných orgánů státní správy a orgánů samosprávy.

Ve volebních okrscích zabezpečovaly průběh voleb a prvotní zjištění výsledků hlasování okrskové volební komise. Vzhledem k tomu, že ve stejném termínu probíhaly řádné volby do zastupitelstev obcí, šlo o okrskové volební komise, ustavené podle zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí (okrskové volební komise byly společné pro oboje volby).

Kandidáti

Kandidáty pro volby do Senátu mohly přihlašovat politické strany a politická hnutí, registrované u Ministerstva vnitra nebo jejich koalice (dále jen "strana"). Přihlášku mohl podat i samostatný nezávislý kandidát. Přihlásit kandidáta nemohly strany, jejichž činnost byla pozastavena.

Přihlášky se předkládaly nejpozději v termínu 66 dnů přede dnem voleb pověřenému obecnímu úřadu v sídle volebního obvodu. V rámci téhož volebního obvodu mohla strana přihlásit pouze jednoho kandidáta.

K přihlášce muselo být přiloženo prohlášení kandidáta, že mj. souhlasí s tím, aby kandidoval. Pokud kandidoval samostatný nezávislý kandidát, musel doložit svou přihlášku peticí s podpisy nejméně 1 000

voličů z daného volebního obvodu. Zároveň muselo být přiloženo potvrzení o složení kauce ve výši 20 000,- Kč, která se straně nebo nezávislému kandidátu vracela za podmínek stanovených zákonem.

Údaje v podané přihlášce byly pověřeným obecním úřadem v sídle volebního obvodu posouzeny z hlediska náležitostí daných zákonem a bezvadné přihlášky byly ve lhůtě 49 dnů přede dnem voleb zaregistrovány. Pokud přihláška vykazovala závady a nebylo dosaženo jejich nápravy, byla odmítnuta. Dotyčná strana nebo nezávislý kandidát se mohl změny takového rozhodnutí dožadovat u soudu.

Podaným přihláškám byla pověřeným obecním úřadem v sídle volebního obvodu vylosována čísla, a jestliže byla přihláška zaregistrována, byl pak tímto číslem označen hlasovací lístek pro daného kandidáta. Obsah hlasovacího lístku byl stanoven zákonem a jeho forma byla upřesněna vyhláškou Ministerstva vnitra č. 233/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

Kandidát se mohl do 48 hodin před zahájením voleb vzdát své kandidatury, do stejného okamžiku mohl být odvolán stranou, která jeho přihlášku podala. Pokud bylo takové prohlášení učiněno až po registraci přihlášky, při zjišťování výsledků hlasování se k hlasům pro tyto kandidáty nepřihlíželo. O kandidátech, kteří z voleb odstoupili nebo jejichž kandidatura byla odvolána, byly uveřejněny informace ve všech volebních místnostech volebního obvodu.

Způsob hlasování a zjištění výsledků hlasování v okrskové volební komisi

Volič hlasoval osobně, zastoupení nebylo možné. Voličům, kteří se nemohli dostavit do volební místnosti, bylo na jejich žádost umožněno odevzdat hlas do přenosné volební schránky. Hlasovací lístky byly na základě stálého seznamu voličů doručovány všem voličům nejpozději 3 dny před volbami, případně je volič obdržel od okrskové volební komise ve volební místnosti.

V případě konání druhého kola voleb byly hlasovací lístky k dispozici pouze ve volebních místnostech, při volbě do přenosné schránky je volič obdržel od členů okrskové volební komise.

Účast ve volbách byla okrskovou volební komisí zaznamenána ve výpisech ze seznamů voličů. Uplatnění zásady, že jeden volič má jeden hlas, bylo zajištěno tím, že voliči byla okrskovou volební komisí vydána úřední obálka, do které volič vložil hlasovací lístek vybraného kandidáta.

Bezprostředně po ukončení hlasování zahájila okrsková volební komise posuzování platnosti hlasovacích lístků a sčítání hlasů, přičemž byly zjišťovány tyto údaje:

- počet osob, zapsaných do výpisů ze seznamů voličů,
- počet voličů, kterým byly vydány úřední obálky,
- počet odevzdaných úředních obálek,
- počet platných hlasů celkem,
- počet platných hlasů odevzdaných pro každého kandidáta jednotlivě.

Na závěr jednání okrskové volební komise byl o průběhu a výsledcích hlasování vyhotoven zápis a osobně předán určenými členy okrskové volební komise Českému statistickému úřadu na územně příslušném přebíracím pracovišti.

Výsledky voleb

Po sečtení výsledků hlasování za všechny volební okrsky daného volebního obvodu byl zjištěn celkový počet platných hlasů ve volebním obvodu a celkový počet platných hlasů pro každého kandidáta jednotlivě. Pokud kandidát získal více než 50 % z celkového počtu platných hlasů v obvodu, byl zvolen senátorem.

Pokud žádný z kandidátů nezískal nadpoloviční většinu hlasů, senátor zvolen nebyl a v takovém volebním obvodu se o týden později konalo druhé kolo voleb. V něm však již nekandidovali všichni kandidáti, ale jen ti dva, kteří v prvním kole získali nejvíce platných hlasů.

Ve dnech 10. a 11. 10. 2014, t.j. v prvním kole, nebyl zvolen žádný senátor, ve všech 27 obvodech se tedy ve dnech 17. a 18. 10. 2014 uskutečnilo druhé kolo voleb.

Působnost ČSÚ ve volbách

Na zajištění přípravy a průběhu voleb se podílel Český statistický úřad, jehož hlavním úkolem, jako jednoho z volebním zákonem jmenovaných volebních orgánů, bylo stanovení závazného systému zjišťování a zpracování výsledků voleb. Zpracování a prezentaci výsledků voleb také zcela samostatně a nezávisle na jiných volebních orgánech zajišťoval. Úkol Českého statistického úřadu ve volbách byl rámcově vymezen také zákonem č. 89/1995 Sb. o státní statistické službě ve znění pozdějších předpisů.

Podrobně se jednotlivými úkoly v přípravě voleb zabývala Státní volební komise, která je formulovala do podoby harmonogramu přípravných prací. Plnění podrobného harmonogramu přípravných prací ČSÚ bylo průběžně projednáváno na poradách a o plnění úkolů bylo informováno vedení ČSÚ i Státní volební komise. Uskutečnila se i řada porad s pracovníky regionálních pracovišť ČSÚ, zaměřených zejména na přípravu pracovníků a na vytvoření dostatečných zpracovatelských kapacit.

Způsob zpracování, postup pracovníků ČSÚ v jednotlivých fázích zpracování, popis technických zařízení a funkcí programového vybavení byl dán technickým projektem a příslušnou dokumentací pro obsluhu počítačů. Součástí těchto dokumentů byl i popis bezpečnostních opatření proti možnému zanesení chyb do systému zpracování a podrobný popis systému prezentace výsledků voleb pro kandidující strany, ostatní volební orgány a veřejnost.

Mimořádná pozornost byla při tom věnována práci okrskových volebních komisí vzhledem k tomu, že tyto komise zjišťovaly souběžně také výsledky hlasování ve volbách do zastupitelstev obcí. Postup okrskových volebních komisí při zjišťování výsledků hlasování upravovaly pokyny vydané ČSÚ jako součást závazného systému zjišťování a zpracování výsledků voleb.

Se všemi vydanými pokyny byly seznámeny příslušné volební orgány, zejména pak okrskové volební komise, pro které byla organizována školení s doprovodným promítnutím instruktážního videopořadu. Pro okrskové volební komise byl také připraven program pro vyhotovení zápisu a pro předání výsledků hlasování v elektronické formě. Na lektorském zabezpečení těchto akcí se převažující mírou podíleli zaměstnanci regionálních pracovišť ČSÚ.

Mimořádným úkolem ČSÚ byl výběr a příprava zaměstnanců, kteří podle volební legislativy museli být pro výkon svěřených činností vybaveni písemným pověřením. Šlo zejména o zajištění přebíracích pracovišť ČSÚ, vytvářených u pověřených obecních úřadů a v hl. m. Praze, Plzni, Brně a Ostravě u úřadů městských částí a městských obvodů, v celkovém počtu 202 pracovišť. Do tohoto počtu jsou zahrnuta i pracoviště ČSÚ u pověřených obecních úřadů v sídle volebního obvodu, kde se podepisoval zápis o výsledku voleb a zajišťovalo se předávání informací stranám v písemné i elektronické formě. Celkem tak bylo na přebíracích místech, kde se zpracovávaly volby do Senátu společně s volbami do zastupitelstev obcí, připraveno cca 210 pověřených zaměstnanců.

Další osoby byly najímány krátkodobě pro výkon dílčích činností na přebíracích pracovištích ČSÚ, např. pro kontrolu údajů přebíraných od okrskových volebních komisí nebo jejich pořizování. Jednalo se především o zaměstnance obecních úřadů, bývalé zaměstnance ČSÚ a studenty.

Vzhledem k tomu, že stejným technickým systémem byly zpracovávány i výsledky voleb do zastupitelstev obcí, nelze určit, kolik kterých kapacit bylo použito na volby do Senátu a kolik na volby do obecních zastupitelstev. Celkem bylo ve zpracování výsledků obou druhů voleb nasazeno (včetně přebíracích míst, ve kterých volby do Senátu neprobíhaly) :

- cca 1 200 počítačů na pořízení vstupních dat, v naprosté většině zapůjčených od obecních úřadů v místě, kde bylo vytvořeno přebírací pracoviště,
- 568 počítačů pro zpracování a přenosy okrskových dat k centrálnímu zpracování a prezentaci, v jednotné konfiguraci dodaných jako součást komplexu služeb f. Alwil,
- výpočetní systém pro centrální zpracování, ukládání a prezentaci výsledků v ČSÚ - ústředí,
- téměř 3 000 osob, z toho bylo 805 vlastních zaměstnanců ČSÚ včetně 745 pracovníků s pověřením ve smyslu zákona.

Celý projekt zpracování byl v úplné technologii ověřován před volbami ve třech zkouškách, z toho dvou celoplošných, na simulovaném příkladu a formou zátěžových zkoušek.

Průběh zpracování výsledků hlasování

Systém zpracování výsledků voleb byl postaven na skutečnosti, že rozhodujícím momentem bylo schválení zápisu o průběhu a výsledku hlasování příslušnou okrskovou volební komisí. Volební legislativa již žádnému volebnímu orgánu neukládala zápisy okrskových volebních komisí přezkoumávat a jedinou kontrolní funkci v tomto směru má ČSÚ, který v případě chyb v zápisu jej může odmítnout a stanovit okrskové volební komisi lhůtu, ve které má nedostatky odstranit.

Bezchybně převzaté výsledky z volebních okrsků byly průběžně přejímány k ukládání a postupné sumarizaci v centrální databázi. Po převzetí výsledků za všechny okrsky volebního obvodu byl zjištěn celkový počet platných hlasů ve volebním obvodu a počty hlasů pro jednotlivé kandidáty a byl vyhotoven zápis o výsledku voleb do Senátu ve volebním obvodu. Systém zpracování byl vybudován jako interaktivní systém přístupu více než 200 klientských stanic do centrální databáze v reálném čase, ze které byly převzaté okrskové výsledky neprodleně k dispozici v prezentačním systému a tak např. přes internet dostupné všem zájemcům.

Svého hlavního úkolu, zpracovat výsledky voleb v nejvyšší kvalitě při zajištění bezpečnosti systému zpracování a při zajištění co nejširší informovanosti o průběhu zpracování i o konečných výsledcích voleb jak kandidujících politických subjektů, tak i veřejnosti, se ČSÚ zhostil velmi dobře a v tomto směru k jeho práci nebyly žádné připomínky.

Neméně významným faktorem při posuzování úspěšnosti systému zpracování výsledků voleb je i faktor času, v jakém postupná sumarizace probíhá a kdy jsou konečné výsledky voleb k dispozici. Zde je podstatné říci, že konečný čas byl limitován časem potřebným na zpracování výsledků hlasování v souběžně konaných a stejným technickým systémem zpracovávaných voleb do zastupitelstev obcí.

Výsledky prvního kola voleb za všech 27 volebních obvodů tak byly známy v neděli 12. 10. 2014 v 04.55 hodin. Výsledky za 95 % z celkového počtu okrsků byly však převzaty již v sobotu v 21 hodin, tj. za 7 hodin od uzavření volebních místností a 99 % okrsků bylo zpracováno přibližně za 9 hodin od zahájení sčítání hlasů.

Vzhledem k tomu, že zákonem stanovená podmínka o počtu hlasů, potřebném pro zvolení senátora nebyla splněna v žádném volebním obvodu, konalo se v souladu se zákonem ve dnech 17. - 18. 10. 2014 druhé kolo voleb ve všech 27 volebních obvodech, kde kandidovali již jen dva nejúspěšnější kandidáti z kola prvního. Metodické a technicko - organizační postupy při zjišťování a zpracování výsledků hlasování byly ve druhém kole voleb shodné s kolem prvním.

Výsledky druhého kola voleb za všech 27 volebních obvodů byly známy již v sobotu 18. října před 16.30 hodin, tj. za necelé 2,5 hodiny od uzavření volebních místností.

Celkové výsledky voleb do Senátu pak zveřejnila Státní volební komise dne 21.10.2014 ve Sbírce zákonů Sdělením č. 223/2014. Úplné soubory výsledků voleb do Senátu v členění podle volebních okrsků jsou i nadále uchovávány v Českém statistickém úřadu.